Методичні рекомендації
щодо організації та змісту діяльності працівників психологічної служби системи освіти у 2016/2017 навчальному році

У листі Міністерства освіти і науки України **від 20.07.2016 № 1/9-383** «Про забезпечення навчальних закладів практичними психологами і соціальними педагогами та організацію у 2016/2017 н. р. належного психологічного супроводу учасників навчально-виховного процесу» для використання в роботі надано аналітичні матеріали про забезпечення навчальних закладів системи освіти практичними психологами і соціальними педагогами та рекомендації щодо організації належного психологічного супроводу учасників навчально-виховного процесу.

Зокрема, у листі МОН України увага керівників освіти звертається на своєчасне виконання Плану заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року, затвердженого наказом МОН України від 06.06.2013 року №1106, та на проблему застосування новітніх інформаційних технологій у методичному і організаційно-правовому забезпеченні діяльності практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів; на необхідність суттєво покращити роботу офіційних сторінок (сайтів) обласних, районних (міських) кабінетів (центрів) практичної психології і соціальної роботи, наповнити їх новітніми методиками, методичними розробками, програмами, які пройшли відповідну експертизу, копіями основних нормативних документів, посиланнями на електронні ресурси державних установ, Міністерства, обласних департаментів освіти і науки, наукових установ, Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи.

Визначено також **основні тенденції** розвитку психологічної служби у 2016-2017 н. р., а саме:

– процеси децентралізації, що відбуваються у державі, породжують низку питань щодо оптимізації науково-методичного забезпечення діяльності працівників служби, побудови чіткої системи комунікацій;

– спостерігається посилення дієвої взаємодії фахівців психологічної служби і фахівців психолого-медико-педагогічних консультацій. Спонукає цей процес запровадження інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами;

– збільшення чисельності працівників служби не тільки у загальноосвітніх школах, а й у школах-інтернатах, закладах профтехосвіти, дошкільних і позашкільних навчальних закладах. Проблемою залишається забезпеченість фахівцями ВНЗ усіх типів;

– методична неузгодженість. Працівники служби у своїй діяльності застосовують методики різного типу, іноді сумнівної якості. Причиною цьому є відсутність чіткої системи ліцензування психологічних послуг та спеціалістів, що їх надають;

– збільшення кількості випадків протиправної поведінки серед неповнолітніх, конфліктів з батьками, вихователями, однолітками, широке розповсюдження булінгу і жорстокості у тому числі й у соціальних мережах, ігрова і комп'ютерна залежності;

– неналагоджена дієва взаємодія працівників психологічної служби з

представниками системи соціального захисту, медицини, поліції, інших установ і організацій у справі надання необхідної допомоги різним категоріям дітей, профілактики девіантної і делінквентної поведінки.

Виходячи із зазначених тенденцій і проблем найбільш **актуальними напрямами психологічного забезпечення освіти** у даний час є:

− інтеграція структурних підрозділів психологічної служби, організацій, установ, громадських об'єднань, які здійснюють свою діяльність у сфері психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу освіти, в цілісну багаторівневу державно-громадську систему надання психологічної та соціально-педагогічної допомоги всім учасникам навчально-виховного процесу;

− соціально-психологічне проектування, моніторинг та експертиза умов та результатів навчальної діяльності вихованців, учнів і студентів у зв'язку з процесом реформування окремих складових освітньої галузі ;

− удосконалення програм професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників з метою підвищення рівня їхньої психологічної культури й психологічної компетентності;

− соціально-педагогічне і психологічне забезпечення превентивних заходів щодо різних форм узалежнень, соціально небезпечних ігор, фізичного насилля, суїцидальної та агресивної поведінки;

− розробку та запровадження психологічних програм і проектів, спрямованих на профілактику асоціальних явищ (алкоголізму, наркоманії, соціального сирітства, насилля, суїцидальної поведінки тощо), труднощів у адаптації, навчання і виховання, порушень в поведінці.

На думку МОН України, є **важливі питання**, які доцільно вирішити керівникам обласних, районних, міських департаментів (управлінь, відділів) освіти і науки у 2016-2017 навчальному році для організації належного психологічного супроводу учасників навчально-виховного процесу:

− максимального забезпечення навчальних закладів усіх типів практичними психологами та соціальними педагогами;

− покращання методичного забезпечення діяльності працівників служби у тому числі і в навчальних закладах новостворених територіальних громад;

− організація надання допомоги постраждалим внутрішньо переміщеним учням і їх сім'ям в адаптації до нових умов проживання і навчання, дітям і сім'ям учасників АТО;

− психологічне і соціально-педагогічне забезпечення та супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами, консультативна і просвітницька робота з батьками таких дітей;

− аналіз тематики звернень учасників навчально-виховного процесу до працівників психологічної служби вказує на те, що досить актуальною залишається проблема психологічної готовності випускників до зовнішнього незалежного оцінювання. Даній проблемі варто приділити увагу на «годинах психолога» в 11 класі;

− допомога у вирішенні проблем адаптації дітей до навчального закладу та запобігання конфліктам в учнівських колективах, у тому числі і засобами медіації та миробудування;

− посилення профілактичної роботи щодо протидії торгівлі людьми;

− забезпечення захисту прав і свобод дітей, створення належних соціально-психологічних умов для комфортного освітнього середовища та захисту честі і гідності учнів, вихованців, студентів;

− налагодження ефективної міжсекторальної та міжвідомчої взаємодії із спеціалістами відповідних служб (службою у справах дітей, центрами занятості населення, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді тощо) у забезпеченні повноцінного психологічного і соціального розвитку дітей та молоді.

Перелічені проблемні питання варто доповнювати пріоритетними напрямами, які вирішує кожен регіон та навчальний заклад окремо, а також специфічними завданнями спеціаліста, виходячи із конкретних запитів учасників навчально-виховного процесу.

Матеріал підготувала Т. Л. Панченко

Комунальний вищий навчальний заклад "Дніпропетровська обласна рада"
АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ